

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Ր Ի Ր

ՔԱՂԱՅԻՆ, ԵՐԿՆԵՐ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԼՈՒՆՏԻՐԱԿԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ զուգուր 100: Արժեքները գին զուգուր 52 1/2: Եւրոպայի գին 26 3/4: Հինգ տարեկան գին կանխիկ մեկ օրինակ իրեն ձեռքի տրուի: Այս Լրագիրը ամեն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Պոլսէն գաւառ գացած Լրագիրներուն փոխարին ծախքը տոնոցին վրայ է: Իր շաբաթ համար չուր մը հրատարակէ ու շուքը դիտի ջնարի տոցին 40 փարայ: Եւրոպայի գրող ծանուցումը ձեռքի է: Դուրսէն եկած նամակներուն փոխարին ծախքը իր կողմը դիտի ջնարի:

ՔԱՂԱՅԻՆ

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Ի Ո Ւ Ր Ե Ր

ՊՕԼԻՍ 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Կը յիշեմ որ երկու տարի առաջ խել մը արդար Նիսի ֆախիշէն քրիստոնեայ ըլլալին յայտնելով այն տեղի տաճկներէն շատ նեղութիւններ կրէն. յիշեմ որ շատերնին ալ մարտիրոսացան բռնութեամբ տաճկական կրօնը շնորհաւորելուն համար, և մնալ ջանքերն ալ այն տեղէն հեռանալու ստիպուելով զէպ 'ի Սեբասիէի եկան. այն տեղի կառավարութիւն ալ ասանց մեծ մարդասիրութիւն ցրցունելով Սեբասիէի կողմը անցուց և այս տեղէն ալ բարձրագոյն փոխարքայն հրաման իրկեց անոց վրայ տեսուէ կարգադրելուն որ անոք տանին Պոլսոյ մօտ տեղ մը հոն բնակութիւն հաստատեն, այս հրամանէն 'ի դատ անոց հարկաւոր եղած ուսուցիչ ու հանգիստ ալ խաւրէց: Հիմա բարձրագոյն փոխարքայն (Նշիտ փաշան այս բարեգործութիւններուն կատարեալը կ'ընէ այն ալապիկոյն քրիստոնեաներուն հրաման ընելով որ գառնան իրենց երկիրը աներկիւզ, վասն զի արդէն այն տեղի քաղաքացիներն հարկաւոր եղած պատուէրները դրուէր: Այլապէս կը գրեն որ հոն հասեր են, երկու տարի առաջ հոն փոխած ժամանակէն իսկ երջանիկ են, որովհետեւ ամենուն ըրով ուսուցիչ խմելք, վրանին գլուխին ալ զի ծածկուած, մինչեւ անգամ շատերուն վրայ ստակ ալ կայ որ իրենց գաղթականութեան մէջ վատաբեր են: Հետեւին մէկ քանի հըռոմեական քահանայ կայ: Փառնաբերութեան կարգէն որ գիշեր ցերեկ կը խնամեն այս խեղճերը թէ ըստ հոգւոյ և թէ ըստ մարմնոյ:

Կը տեսնուի որ կրթութիւնը ինչ զբաղելի գործեր ունի, ժամանակ մը ամէն տաճկի իրեն պարտք սեպած էր ձեռքէն եկածին չափ թշնամուի ընել քրիստոնէութեան, բայց այս օրուան օրս նոյն տաճկները այն թշնամութիւնը ընող իրենց պատժեղէն 'ի դատ մասնաւոր պաշտպանութիւն մըն ալ ընել կայ իրենց կողմէն քրիստոնէութեան:

Բարձրագոյն փոխարքայն յունաց ազգին նամակ մը կը խաւրէ. որուն մէջ ելող պատրիարքին պահատութիւնները յայտնելով նորապատրիարքը նոյն պիտի պահատութիւններէ կ'ըզգուշացունէ: Այս նամակը այս տեղի յունացիներէն լրագրին մէջ հրատարակուած տեսնելով մենք ալ մեր լրագրին մէջ թարգմանութիւն գնել հարկ սեպելինք. որպէս զի մեր ընթերցողները նախկին պատրիարքին իշխանութեանն ելլալուն սուրբ պատճառը իմացած ըլլան:

Չորս վիճակաւոր առաջնորդներուն ժողովին մեզի խաւրած յայտարարութեանը նոյնով ձեր 'ի գիմա պատրիարքը իւր հոգեւոր պարտաւորութիւններուն գէմ վարմանըն հետեւցեր է. և մինչեւ այն աստիճան յանգիստ է որ ազգային սընտուկին օրինակաւ եկամուտներն ալ իւր շահին գարծուցեր է և ասանկով այս սընտուկին վնասը օր առաւ շատնալով նորէն ծանր պարտուց ներքեւ ինկեր է: Այս առիթէն անգիտէն կաշառք ալ ուսուցող սկսեր է որ անանկ մարդիկ ըստ օրինաց դատարարութեան արժանի գատուած են, և իրեն շատ խրատներ արուեր է ալ նէ որ զգատանայ այն խրատները իրեն օգուտ մը չընելով վերջապէս պարտաւոր էր զանի իւր իշխանութեան հանել: Այլապէս ըրէր բան է որ մենք ըսենք թէ պատրիարք մը իւր հոգեւոր հայր կրօնական օրինաց համեմատ և իւր պատրիարքական պաշտօնին ալ նոյնով ասանկ պահատութեանց մէջ չի պիտի գտնուի, հայազանուողներն ալ խրատիւր յորդորանք կամ չըլլայ նէ պատիժով պիտի զգատանայուն, վասն զի այն պիտի դատարարութեան արժանի են ոչ միայն

այ առջեւը այլ իմաստուն մարդոց առջեւն ալ: Ուրեմն ինքը հիմա ասանկ յանցանքներու մէջ գրտնուելով հարկաւ իւր պատրիարքական երեւելի պատուոյն մեծ վնաս բերեր է: Այն հոգը կայսրը, դուք ալ գիտեք որ, ձեր ազգին երջանկութիւնը կ'ուզէ ամէն բանէն տուալ, որովհետեւ իւր բազմութիւն հպատակներուն մէկն էք, կը բազմայ որ ձեր ազգային սընտուկին եկամուտը չէ թէ ասոր աւոր ձեռքը զուր տեղը մտնուի կամ յաջողակուի, հայաւ օր առաւ շատնալով մի միայն ազգին օգտին ազգին լուսաւորութեանը ու կրթութեանը համար գործածուի: Այլապէս վեհափառ կայսրը ձեր ազգին թէ հոգեւոր և թէ մարմնաւոր գործոց բարեկարգութիւնը ցանկալով և վիճակաւոր արքայիսկայաններուն միաբանութեամբ բարձրագոյն դուան գրուած գանգատին նոյնով իւր կայսերական հրովարտական յիշեալ 'Նիսիս պատրիարքը իւր իշխանութեան հանելու հրաման կ'ընէ: Ուրեմն արքայական հրամանը կատարելուդ ետեւանոր արժանաւոր յաջորդ մը ընտրելուն հոգ տալէք միաբանութեամբ և հարկ եղածը իմաց տուէք բարձրագոյն դուանը: Դուք գիտեք թէ որչափ որ պատուաւոր բան է պատրիարքի մը ընտրող ըլլալ նէ այնչափ ալ փափուկ գտնուի ու մեծ բան է: Այլ որ հոգեւոր հայր պիտի կոչուի և գլուխ ամբողջ ազգի մը և եկեղեցական կառավարութիւնը անկէ կախում պիտի ունենայ, պէտք է որ արժանաւոր անձ մը ըլլայ: Հարկ չէ բոլոր ձեզի որ ասանկ ընտրութեան մը մէջ որչափ անարգ բան է կերպ կերպ անհամութիւններ կիրքեր խառնել: Այն որ պատրիարքական իշխանութեան հետ մնալ է պէտք է որ կրօնքին և բարոյքը կազմեն և որ և ինչ մասամբ պահատութիւն մը չունենայ: Պէտք է որ թագաւորին հնազանդ ըլլայ և անկէ իրեն յանձնուած գործերուն հաւատարմ, վերջապէս պէտք է բաւական խելք ունենայ իւր մեծութեան պարտքերը ճանշտաւ արգար ու ուղիղ ըլլալու և ոչ անիրաւ ու ստիպու: Մասնիկ մէկ անձի մը ընտրութիւնը ձեր ամենուրեք միաբանութեամբը կրնայ ըլլալ, ջանացէք որ մէջը շահաւորութեան կամ անձնասիրութեան կամ վրէժխնդրութեան կիրքեր չի մտնայ ինչպէս որ վեհափառ կայսրն ալ ասանկ կը կամի, ազատ էք ձեր հին արտօնութիւնները և կրօնական սովորութիւնները բանեցունելու և այլն և այլն:

1864 թ. 1 Օկտեմբեր:
— Վեհափառ Հայկ փաշան Այդոնի կառավարիչ անուանեցաւ երկուշաբթի օրը:
— Օրինադրական գործիչ նախկին տեսուչ արժանապատու Տեղիւ փաշան պիտի մեկնի ասկէ վերջացուելու համար այն վէճը որ ժամանակէ մը 'ի վեր կը տեսէ օսմանեան տէրութեան և պարսկաստանի տէրութեան մէջ տեղ սահմանագլուխին որոշելու համար:
— Մեզիցի գետան կոչուող արժանապատու Սեփիտ փաշան շաբթուս Սարսիլայի շոգեհանով մեկնեցաւ ասկէ գէպ 'ի Սեփիտ:
— Մեզիցի տարի սպանուող վանքի 'Սեփիտին եղբայր մահաթի պարօն Յարութիւնը սպանուողին իսկ եղբայրը ըլլալ վաւերական կերպով հաստատելով անկէ մնացած 99,872 զուգուր 14 փարան ժողանգեց և իւր եղբոր հոգեյն փրկութեանը համար ազգային հիւանդանոցին 500 զուգուր ու զորմութիւն շնորհեց:
— Ներման և Սարգսյ սուրբ խաչի տօներուն լուսնու սուրբ լուսնածածկի փառքի ուխտաւորներուն օրը ըլլալուն իշխանի քաղաքացիներն կոչմէն խաւրէր կ'երգան որ անկարգութիւն մը չըլլալուն համար հսկեն, և այս ծառայութեանը փոխարէն քաղաքացիներ վանքէն ըստ անուանով հարկ մը ունի որ կ'առնէ, բայց այդ վանք քաղաքացիներ ժամանապատու Օսման պէյը այս հարկը վերուց գլուխովն, որպէս զի տարին 5-6 հարկը զուգուր

օգուտ մը ըլլայ վանքին, ինչպէս անցեալներն ալ նոյն վեհանքն Օսման պէյը հարանիքներէն կապուած 20 ական զուգ հարկ ալ շնորհեց հայոց ազգին. ուստի լրագրին միջոցաւ յիշեալ պէյին բոլոր ազգին կողմանէ յատկապէս շնորհակարութիւն կը մատուցանեմք:

— Ուրեմն աստու ժամկոչի ժամանակ խաւրէ խաւրէ կոչուած հայոց թաղը հրդեհ մը պատահեցաւ, բայց շնորհակալ պէտք է ըլլալ Սրբոյն Պատրիարքի փոխանորդ գերապատու թագաւոր սուրբ Հօրը որ իսկոյն կառավարութեանը նոր հանած հրամանին համեմատ պատրիարքական մարդիկը և հրդեհի գէմ պատրաստութիւնները հետ անելով յիշեալ թաղը հասեր և մեկին մեկալին քաղաքութիւն տալով տունին կէսը անգամ չերած հրդեհին առջեւը առեր է, չէ նէ բոլոր խաւրէսփառ մոխիր դառնալուն տարակոյս չի կար:

Բայ լատինացեաց հոկտեմբեր ամսոյն 28 ին դարձեալ ծանր դիպուածներ պատահեցան Վիեննա քաղաքին մէջ: Կայսերական գունդերը որ մէկ քանի օրէ 'ի վեր քաղաքին մօտերը բանակած էին պատերազմելու սկսան բնակչաց հետ: Այդու կողմէն ստակալ արիւնհեղութիւն եղաւ: Կայսերական զօրքը թէ քաղաքին վրայ և թէ արուարձաններուն վրայ սպիւք նետելով շատ շնորհածներ կործանեցին:

Վիեննայէն եկած նամակ մը այսպէս կը պատմէ այս յաւաքի դիպուածը:

Հոկտեմբեր 26 ին Վիեննայի առջեւ երեւցաւ, հետեւեալ օրը բռնաբարեց քաղաքը որ անձնատուր ըլլալ 24 ժամու մէջ: Ժամանակը լրացաւ, քաղաքը անձնատուր չուղեց ըլլալ, ուստի պատերազմը սկսաւ և յիշեալ զօրապետը Վալտիլի օգնականութեամբ նոյն օրը քանի մը արուարձաններ ձեռքը անցուց: Վիեննայէն պարտապահ զօրքը կերպ կերպ պատերազմական հնարքներով և թէ իրենց և թէ անգառականներուն կողմէն շատ մարդ կոտորուելով ազատականներուն էն ամուր պատնէշները կործանելով խել մը արուարձաններ ալ անոք ձեռքը նին անցուցեր են: Զբաղքէ մպէր պարտեղը առեր են: Վերջապահ գունդերն ալ որ անոք ալ քաղաքին մօտ բանակած էին քանի մը հարիւր ուսուցիչներուն հրամանատարութեան ներքը գրանուած գունդերուն հետ զարնուեցան, որ այս գունդերը 10,000 խիստ քաջ և անվեհեր զինուորէ բաղկացած ըլլալով պատերազմը երկար տեսեց բայց թշնամին իրենց մէկ քանի խաթը աւելի ըլլալուն գրեթէ աւել քող 10,000 ալ այն պատերազմին զոհ գացին: Հալածակողման երկրթէ ճանապարհին գլխու երեւելի շնորհածքը ուր շոգեհանքերը կը մտնէին և նոր մարտասուներ այրեցաւ: Տակաւին Վիեննա բոլորովին անձնատուր չէ:

Իսկ կիրակի իրիկուն Պեղըրատի վրայով հոս հասած լուրը այն է որ շատ մեծ արիւն թափուելէն ետեւ Վիեննա ալ անձնատուր եղեր է: Կայսերական զօրաց, թէ որ վիեննացիք մաճառի զօրաց աւաղանած չըլլային նէ ժամ մը առաջ անձնատուր ըլլալու պարտաւորելով այսչափ անխնայ կոտորած չէին կրեր: Մաճառները իրաւցունէ օգնութեան հասեր են վիեննացեաց մինչև Վարսոֆ գալով, բայց միայն 15 հազար հոգի չափ ըլլալուն ետ քաշուելու պարտաւորեր են:

Այս շաբթիկան Սարսիլայի շոգեհանով Վերու պայէն եկած լուրերուն նոյնով Վաղդիս միշտ հանգարտութեան մէջ է, ազգային ժողովը զբաղուած է նոր օրենքներուն վրայ որ ընդ ամենը չորս հինգ յօդուած մնացեր է:

Փարիզ պաշարումը վերցուեր է: Մեզիցի քաղաքը Սոսի Վալմերթի

երեսը վար կ'առնէ որ մէկ կողմէն սիւնիկացեայ օգնութիւն տալու համար սուտ յայտեր տալով, մէկ կողմէն ալ Նաբոլի տէրութիւնը քաջաբերութեամբ որ սիւնիկացեայ վրայ զօրք հանէ ու նորին այն երկրին իշխանութիւնը իր ձեռքը անցունէ, երկու երկրին մէջ տեղի թշնամութիւնը կը գոգոտէ:

— Վիեննայի Ժովանն ոչ անցեալ շաբթու եկաւ և ոչ ալ այս շաբթու մինչեւ երեկ իրիկուն:

ԼՐՏԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԱԴԱՆ: Լրուեստաւորներուն կարգադրութեանը համար սահմանուած մասնաւոր առեանը Պ. Իօգէն անուն ատենակալին առաջարկելովը վճռեց որ, մէկ տղայ մը 12 տարուան չեղած արուեստի աշակերտութեան չի տրուի: Լյուս սովորութիւնս առաջիկայ քանի մը արուեստաւորներու մէջ կար: այս կանոնով ընդհանուր կ'ըլլայ: և ասոր աղէկութիւնը այն է որ տղան թէ իր կը բոկը և թէ պէտք եղած չափ կարգաւ գրել և ուրիշ գիտութեանց սկզբունքներ սորվելու ժամանակ կ'ունենայ: Հատ ծնողք իրենց տղայքը իրենց վրայ բեռ մը սեպելով կը խորհին որ կանուխ կէկ արուեստի մը տան. գոնէ արուեստին ճարտար ինքը պարտաւոր չըլլայ: որով հայրերը իրենց տղայքը անկիրթ մնալուն պատճառ կ'ըլլան. այս կողմէն ալ կառավարութիւնը այն տղայքը իրեն ինքնուրոյն տալ կը առած կ'ըլլայ: որ այս անտեղութիւնս վերնայ:

Վիեն մէկ վարպետի քով արուեստը աշակերտներուն համարքն ալ կարգադրեցաւ, որպէս զի վարպետը իր արուեստը ամէն մէկ աշակերտին սորվեցնելու կարող ըլլայ. քանզի շատ աշակերտ ունենայ նէ՛ չի կրնար ամէնուն միակերպ արուեստ սորվեցնել: Ի հարկէ մէկ քանին իսկ կը մնան, որով ետքը իրենց արուեստը գտնելու անբաւական ըլլալով մինչեւ ի մահ աղքատութեան մէջ կը տառապին. և աղէկ կառավարութեան մը ամենահարկաւոր մտածելքներուն մէկն է որ որքան հնար է նէ աղքատներուն համարքը քիչընելու նայի. և այս ալ հիմնական գտնուած աղքատները հարբուտացնելու ճամբայ բռնելով գիտար կը յաջողի, շատ աղքատներ կ'եղին. անանկ կարգադրութիւններ մտածելու և ի գործ դնելու է որ՝ սակեց ետքը գալուներուն աղքատանալու պատճառներուն առաջը առնուի:

Ուրիշ կարգադրութիւն մըն ալ ըլլին. որով կը պատուիրեն քովը աշակերտ առնող վարպետներուն որ իրենց աշակերտը իրենց արուեստին հետ անմիջապէս կապակցութիւն ունեցող գործերու ամենեւին չի բանեցնեն: Ընտել վարպետներ կան որ իրենց պառկելու սենեակը իրենց աշակերտին աւելել կ'ուտան. խմելու և լուացուելու ջուրներին աշակերտին բերել կ'ուտան, և այլն: Ըսով աշակերտը պարագայ տեղը կը հոգնի, որ ետքը այն հոգնեւէն իրեն համար պտուղ մը չի կրնար քաղել. և արուեստ սորվելու պատուական ժամանակը անարգ ծառայութիւններով կ'անցընէ:

Իսկուորներուն բանելու ժամանակը ասկէց առաջ որոշուած էր, օրը 12 ժամ. այս ատենա կը կարգադրէ որ աշակերտներուն ալ ասկէց աւելի չըլլայ բանելու ժամանակին:

Լյուս կարգադրութիւններէս կը սորվինք որ մեր կողմերը արուեստաւորներուն աշակերտաց նկատմամբ ինչ սովորութիւն տիրած է նէ՛ Վրաստան ալ նոյնը կայ եղեր: Հիմայ անոնք այն հին սովորութեանը վնասը, և նոր կարգադրութեան տակ ձգեւուն օգուտները մտածելով՝ վերայգրեալ նոր կարգադրութիւնները ըրեր են. շատ աղէկ կ'ըլլայ որ մեր մէջն ալ ամէն էսաֆ ասանկ կարգադրութիւններ ընէ. մէկ վարպետ մը իր քովը տղայ մը աշակերտութեան առնէ նէ ի հարկէ էսաֆին մեծերուն պիտի ծանուցանէ, վարպետներն ալ տղան քովը անոր վարպետին վերը գրուած պատուէրները ընեն, և երբ որ վարպետը այն պատուէրները մոտիկ չընէ, և տղայն այն էսաֆն ատենին (թե՛սֆին) բռնողքէ նէ մոտիկ ըլլաւ, և տղայն անոր քովէն առնեն ուրիշ վարպետի տան:

Վրաստան կարգադրութիւններուն մէկը, մա նաւանդ մեր աղբին համար, որ տակաւին կրթութիւնը պէտք եղածին չափ առաջ գացած չէ, սա պիտի ըլլայ որ՝ տղայքը քիչ մը կանուխէկ աղատ ըլլան: Լյուս ատենը դիւրին կ'ըլլայ տեղ տեղ իրիկուն քաղաքացիներ ալ տահմանել, որ չափը տղայք իրենց վարպետին քովէն ետ դառնալէն ետքը հոն երթան կարգան, գրեն, և ուրիշ բաներ սորվին: Լյուս ատենը վարպետը կրնայ աշակերտին ըսել որ, թէ որ աղատ ըլլալէն ետքը դպրատուն չերթալու իմանայ նէ՛ միւս իրիկունը ուշ աղատ կ'ընէ: Վրաստան օրը տասն և երկու ժամ բանելու կարգադր-

ութիւնը անոր վրայ հիմնած է որ՝ գիշերուներն ալ մինչեւ կէս գիշեր խանութները բաց կ'ըլլան: Մեր մէջը տարին տասն և երկու ամիս միակերպ բանելու ժամանակ չի կրնար որոշուիլ ալ նէ, բա ներքու սէր և բան ունեցողները վարպետ են գիշերուներն ալ ժամանակ առնել և ցերեկուան բանելու ժամանակին խառնել: Երկու չի յարմարի աշակերտներուն, որ այդ կերպով բան առաջ տանելու չափ արուեստի տեղեկութիւն և ձեռքի վարժութիւն ունեցած չեն կրնար ըլլալ:

— Վրաստան ժողովը սեպտեմբեր 8 ին վճռովը կառավարութեան կնքին մէկ որոշում մը տուաւ: Թիւղլթիքը գործը (տամբան) և գաւառատնական թուղթիքուն կնքը այս կերպով պիտի ըլլան: Երկուսն ալ գաւառատնական գրագիրին ալ այս կը ներքնէս իրենց քովը պիտի ունենան պէտք եղած տեղը գործածելու համար: Լյուս կնքներուս նմանը վիճաւորութեան միջոցով տեղութեան կողմէն պիտի հրատարակուի. և փորագրութեան պիտի տրուին, որ անոնք ալ փորագրեն և պէտք եղածներուն տան:

— Վրաստանի տեղութեան ներքին գործոց պաշտօնէսը Պ. Սիւքու, հասարակաց շինուածոց վերահայտը Պ. Ուրբիւ, և հասարակաց կրթութեան և կրօնական իրաց պաշտօնէսին Պ. Վ. Օլապէ, իրենց պաշտօնէն հրաժարելու թուղթ տուին նախարարաց ժողովին նախագահ և գործադիր իշխանութեան գլուխ Պ. Բալէնեպին: Լյուս ալ ասոնց հրաժարումը ընդունեց. և ասոնց տեղը դրուաւ ներքին գործոց պաշտօնէսը Պ. Տիւքու. հասարակաց շինուածոց վերահայտը Պ. Վ. Սիւքու, և հասարակաց կրթութեան և կրօնական իրաց պաշտօնէսը Պ. Վ. Օլապէ, երեքն ալ աղբային ժողովին անդամներն: Լյուսը Պ. Բալէնեպին հրամանաւոր իրենց պաշտօնը սկսեցին հակեմբեր 13 ին:

Լյուս նախարարներէն յատկապէս Պ. Տիւքուին ընտրութեանը համար ինկիլիզի քիչ չէ օրագիրը ասանկ կը խօսի: « Պ. Տիւքուը ներքին գործոց պաշտօնին մէջ կրնայ իր գործակալները յարգել ընել. իր հրամանը և իր մատակարարութիւնը պիտի անհրաժեշտ ընէ: Եւ կեդրոնական կառավարութեան ալ նորէն ձեռք կը ձգէ գուրդ գաւառներուն վրայ այն իշխանութիւնը որ կարողացած էր: Եւ ինչ և հաւատարիմ ընտրութիւնով մը պէտք էր որ ներքին գործոց տեսուչ իշխանը հաստատուն և բարձրաստիճանը և յարգի մարդ մը ըլլայ: Նախագահին ըրած այս ընտրութիւնը մէկ հաստատուն ապացոյց մըն է, չէ թէ միայն ընտրուելու հետեւողներուն և ասոր կամ անոր կողմը բռնողներուն, այլ նոյն իսկ հասարակապետութեանը աղէկութեանը: Եւ յիշուի այս փորձոյ համար աւելի աղէկ է հասարակաց գործոց մատակարարութիւնը ընդունակ և խելացի մարդոց ձեռքը յանձնելը, քան թէ խել մը մարդոց ձեռք տալը, որ մէկ կարմիր գրօշակ մը կը բանան, պիտալով պիտալուով տակը կ'երթան. և զէնք առնելով ստացուածոց տէր եղողներուն վրայ սպառնելներ կ'ընեն. ասանկ մարդիկ աւելի յարմար են քօլեյիայի զինուոր և բանտի պահապան ըլլալու, քան թէ հասարակապետական սկզբունքները պահպանելու և զարգարելու: Հատ աղէկ է այն հասարակապետութիւնը, որուն մէջ պատուոյ և աստիճանի հասնին միջին աստիճանի անանկ մարդիկ, որ մարքերին լուստուրեալ է. և խօսքերին կ'անցնի. և ասոնց ներկայացուցիչները կառավարութեան խառնուին »:

Լյուս ընտրութեանս վրայ պատգաւարաց ժողովին մէջ արտունջ ելաւ. կ'ըսէին որ, Լուի Վիլլիքը անգամ թագաւորութեան ժամանակը Պ. Բալէնեպին պէս ինքնին և մարդու չի հարցուցած նախարարաց փոփոխութիւն չէր ընէր. և թէ ասոնք երեքն ալ թագաւորական կողմի մարդիկ են. հասարակապետական կառավարութեան ատեն տասնց նախարար ըլլալը և պետութեան գործը ասոնց ձեռքը անցնելը աղէկ չէր:

Հոկտեմբեր 14 ին աստուէն քօլեյիայի գլուխը Պ. Տիւքու, իր հրաժարականը խրկեց Պ. Բալէնեպին: Օր յառաջ եղած ընտրութիւնը հասարակութեան մէջ ինչ աղբեցութիւն ըրած ըլլալը ասոր տուած հրաժարականովը աղէկ հասկըցուելով, ասոր թարգմանութիւնը հոս կը գնեմք:

« Բաղադրացի նախագահ »:

« Նախարարները անանկ կերպով մը կարգադրեցին, որ ինչի այնպէս կ'երեւի որ կառավարութեան փոփոխութեանը հակառակին (քօլեյիայի) անձնաւորութիւն է: Հասարակապետութիւնը տակէց ամբար պիտի կառավարուի հաստատուէն. ուրիշ ամիս ետքը, անանկ մարդիկ ձեռք, որ ամէն ատեն իրենց միտքը և իրենց ձիւքը ի գործ դրեր են այս եղանակ կառավարութեանս ծնանելը անգամ խախտելու համար: Լյուս քաղաքական անտեսութեան վարպետութեամբ մտածուած և

ի գործ դրուած կրնայ ըլլալ. բայց ես այս վարպետութիւնս չի կրցայ հասկընալ. անոր համար ալ չեմ հաւանիր:

« Վրաստանի մէջ ազատութեան դէմ սպառնացող վտանգները աչքիս առաջը ունենալով անանկ ատեն մը որ նոյն ազատութիւնը Վերամիտ չի մէջ յաղթող կը հանդիսանայ, նորէն ես իմ առջև կը քաշուիմ թագաւորութեան թշնամիներուն կարգը, որ այս տեսակ կառավարութիւնը ինչ կերպարանքի տակ որ պահուելու ըլլայ, հաստատուիտալըս դրած եմ հակառակելու: Որակապետութեան ամէն զինուորները պէտք է որ իրենց տեղը ըլլան. և որ տեղ որ իմ քաղաքական համակրութիւնս տեղը չի գտնար նէ, ես ալ հոն տեղ չունիմ: Հաճոյ ըլլայ քեզի, իմ տեղս մէկ ուրիշ գնեմք »:

Ողջոյն և եղբայրութիւն:

Ներկայացուցիչ Ժողովրդական, Բալէնեպին գլխաւոր Տիւքու:

Վրաստանի կառավարութեան քօլեյիայի օրագիրը կ'ըսէ. թէ երթալու տեղում ատենին լուր առնիր որ Պ. Բալէնեպին այս հրաժարումն ալ ընդունեւ է. և քօլեյիայի գլխաւորութիւնը յանձնեւ է Պ. Եւսուպէ պատգաւարին:

Բօլշայի ընդհանուր հոգաբարձուն ալ, որ էր Պ. Լ. Գիլէն Լրաիօ, իր պաշտօնէն հրաժարուեւ է:

— Լուսիկոց իմացուցած եմք լրագրոյ միջոցաւ որ Ֆրանսիայի հասարակապետութիւնը հրաման հանեց ամէն գաւառները և բաժինները, որ բան գործ չունեցող մարդիկ Փարիզ թող չի տան գալու: Լյուս հրամանին կատարմանը անհոգութիւններ ըլլալուն պատճառաւ շատ բան գործ չունեցող աղքատ մարդիկ Փարիզ լեցուեցան. որով քաղաքին մէջ օրէ օր անկարգութիւններ ելեւելալուն պատճառները շատցան: Նոր համար ներքին գործոց տեսուչ նախարարը ամէն տեղերու կառավարչներուն և կառավարներուն նոր հրաման հանեց որ ճամբաները զգուշութեամբ պահպանեն. առանց բանի գործի պարտաւոր մարդիկը, որ կանաւ վարութեան կողմէն անցուցարար թուղթ (բաւալթը) չունին, և կանոնաւոր հրաման մը չունեցող և առնելու հոգ ալ չընելով օրինաց անհնազանդութեամբ Փարիզ գալ կ'ուզեն: որպէս թէ բանեւում բան գտնելու համար, անոնք ամէն ալ ետ խրկուին. և պարագայ պարտաւորներուն համար յատկացած պատիժն ալ տեղը եղած տեղը ի գործ դրաւ: Ընտել որ կրնան ստուգել որ ներկայ տարւոյս ապրիլին մէկէն առաջ Փարիզը մէջ իրենց բնակարարութեան հաստատած են, անոնք կրնան նորէն մայրաքաղաքս դառնալ: Նմանապէս ով որ գործաւորն ունեցող մէկ մարդ է մը գրով հրաւիրուած է որ Փարիզ գայ, և գիրը գրողը անոր ապրուստ հաւնելու չափ բան հագարու կը խոստանայ, անոնց ալ թող տրուի. բայց հարկ է որ ասանկ գործարանի տէր և իրենց բանին բանեցողները մարդու զուգընէր գործը հրաւիրանալը գրեցնեն ճանչցուած գաւառներուն մէկուն ալ չըրցեն և ասորագրել տան: Ընտել ստորագրութիւն չունեցող գրով մը հրաւիրուած մարդոցն ալ թող չի տրուի Փարիզ գալու: Եւ այս հրամանս բնաւ մէկ պատճառաւ մը անգործ պիտի չի մնայ:

ԱՆԳԴԱՆ: Ինկիլիզի Բայի օրագիրը կը ծառնեցան թէ, վեհապետ թագաւորական տանին խորհրդակցանաց ժողովը բոլոր Ինկիլիզեայի մարդերը հրաման խրկեց որ, քօլեյիայի հիւանդութիւնը գտնուած երկրներէն ետ կամ ապրանք կամ մարդ գալու ըլլայ նէ՛ այն տեղէն երաժ օրէն հաշուելով ամբողջ տասն օր քառասուն պահէն:

Թէ որ նաւուն մէջ մէկը քօլեյիայի բռնուէր հիւանդացի է նէ, հիւանդացի աղէկնալէն վեց օր ետքը կրնան այն նաւուն մէջի մարդիկը ցամաքը ելլել. և այս հիւանդութեան նաւուն մէջ մեռնող մարդը՝ տեղը ծանրկէկ բան մը կ'ապելով ծովը նետելու են. որպէս զի մարմինը ջուրն երեսը չըլլէ, և հաստով օգը չաղախանէ:

Հիւանդութեան բռնուող մարդոց լաթեղէնները ամբողջ ջուրը պիտի ձգուին:

Նախարարաց խորհրդարանին տուած այս վճռոյս հաւատարիմ օրինակներէն մէկ մէկ հատ ամէն նաւահանգիստ խրկուեցան:

ԻՌԼԱՆՏԱ: Իսկանուայի Վ երջին խռովութիւնը և ասպատակութիւնը առանց երկար քննելու խափանեցաւ. և խռովարարներուն գլուխը Պ. Օլապէ բռնեցին բանտը դրին. և գաւառատն տեսչները՝ Բլոնմէլ քաղաքի ատենին յանձնուեցաւ: Բանի մի օր ասոր գործոց վրայ քննութիւններ ըլլալէն ետքը վերջապէս ստուգուած յանցանքին հաւմամտ պատժոյ կանոններէն մէջ նշանակուած վրձիւք տրուեցաւ, և իրեն ներկայութեանը կար-

դատաւարացի Գառնիկոսին մէջ, որ էր այս: Այլ ինչեւ
լիւթ (Օ) պրիւսն. դուռն հոս որկէց եկար նէ նո-
րէն հոս պրիւսն տարուիս. անկէց մէկ տայի մը մէջ
պրիւսն դուռն. պատմայ տեղը պրիւսն տարուիս. որ
հոս չըլլինքէց կախուիս մինչեւ որ մեռնիս: Եւ
քը գլուխը մարմինէց պրիւսն դուռն. և մարմինը
ալ չորս կտոր պրիւսն ընեն. և վեհապառ թագուհին
ինչպէս տնօրինէ նէ անանկ պրիւսն ըլլայ: Եւստուած
ողորմի բաւ հագուց: Եւստանը ներկայ գտնուողնե-
րուն ամէնուն, և դատաւարին ալ սիրտը փոփոխե-
ցաւ. միայն (Օ) պրիւսն ինքը հանգարտ և անխու-
կը կենար: Գառնիկոսները անկէց մեկնելէն ետքը
բանտապետը ձեռքը Պ. (Օ) պրիւսնին ուսը (օմու-
ղը) գրաւ. և ատենանէն դուռն հանեց: Գառնիկոս
տանը թէպէտ այս վեհապառ տուաւ, բայց գործադ-
րուելիքը յայտնի չէ. որովհետեւ թագուհին իշ-
խանութիւն ունի ասանկ արուած մահուան վը-
ճիւղները փոխել. և մահապարտը մշտնջենաւոր աք-
սոր խրկել. որ այս ալ քաղաքական մահ ըսել է:

ԱՆՍԻՄԻԱ: Կայսրը Վ իննստ ձգեցն առաջ գեր-
մանական կայսերութե տեղափոխ մեծ դքսին յատուկ
սուրհանդակով գիր գրեց որ, Գերմանիայի կեդրո-
նական իշխանութիւնը զօրքով իրեն կրնան կենաց, և
այն գրին մէջ բարձրէր է թէ, Վ իննստի առժա-
մանական ըստած կառավարութիւնը ինչ տնօրէ-
նութիւն ընէ նէ չեմ ընդունիր և անվաւեր կը
բռնեմ. որովհետեւ Եւրոպայի կայսերական իրա-
ւանքը դեմ է: Գերմանական կայսերութեան ընդ-
հանուր տեղափոխ իշխանը Եւրոպայի ճերմակահ-
կայսեր հօր եղբայրն է:

Եւստանի հետեւութեամբ կը կործուի որ
չատ չաւանար, խումբ մը բրուսիայի և սաքսոնի-
այի զօրքեր Պոնտիս և Վիլիսի պիտի քաշեն.
խումբ մը ալ պառլամենտի զօրք վերին Եւրոպայի
կողմէն ներս պիտի մտնեն: Եւստանի ճերմակահ-
կայսրը բաւական կը զօրանայ, որովհետեւ Վ ին-
ստի ինչեւ և Եւրոպայի և Եւրոպայի զօրքերուն
ալ իր հրամանին տակն են. և կրնայ վեհապառները
բռնադատել որ իր կայսերութեանը հաւատար-
մութեամբ հնազանդին:

Պրեզիտը օրագիրը հսկողները 12 ին, Վ ի-
ննստին օրինակ որ ձամբով լուր մը առած չըլլալը
իմացնելէն ետքը կ'ըսէ. կը զուգուի որ խուսափ-
ներուն ցեղապետը Եւրոպայի կոմսը, և Եւրոպայի
Վ իննստի վրայ ուսմբ (խուսափար) կը նետեն ե-
ղեր. և քաղաքը շատ անգին կրակ տուր բռնկի-
ր է: Եւստան վրայ խորհրդածութիւն ընելով կ'ըսէ.
մի և նոյն ատենի մէջ Եւրոպայի և Եւրոպայի
Վ իննստի ինչեւ իշխանը վեհապառ վրայ ասանկ յար-
ձակած ըլլալուն ետքը անհնար կ'երեւի որ Վ ի-
ննստ ասանկ գեմ գնելու կարող ըլլայ. որովհետեւ
ամէն եկողն առաջ բաց քաղաք մըն է ասիայ. ամ-
բութիւն մը չունի. միայն դռներուն քով քանի
մը տեղ թնդանողներ կան շարուած, թշնամի-
րուն ներս մտնելը թող չի տարու համար:

Ինչ որ է քաղաքին ամբութեանը համար նէ ը-
սելը չունիմք. բայց Եւրոպայի և Եւրոպայի
Վ իննստի վրայ ուսմբ նետելով կրակ ձգելը սուտ
եղաւ. գտնէ Պրեզիտը օրագրին գրած ժամանա-
կին համեմատելով:

Եւրոպայի և Եւրոպայի վեհապառացի հետ հաշ-
տութեան խօսքեր ընելու սկսած էին: Հսկողն-
բեր 10 ին յաջող ելը մը չունեցաւ: 11 ին Եւստ-
անց քաղաքին նոր պատգամաւոր խաւարուցաւ Եւ-
րոպայի, որպէս զի քաղաքը ազատ թողու և ետքաշ-
ուի. չէ նէ մաճառները օգնութեան կը կանգնե-
լուէր կ'ըստանային: Մաճառները Բրեզիլիոսին
այսքին անցած չէին. ինչպէս կ'երեւի, խուսափ-
ներուն վերջապահ զօրքէն վախճալով, ուստի վեհ-
նայիք ալ այս կողմէն օգնութիւն գտնելու յոյս մը
չէին կրնար ունենալ: Եւ ասիայի կ'իմացուի որ
մաճառներուն համար զուգուածը թէ յաղթող
գտնուելու են և խուսափները ցրուել և փոխու-
ցել են, անհիմն չափազանցութիւններ են:

Վ իննստի սուրհանդակը ելելու ատենը Եւ-
րոպայի սուած պատասխանը իմացուած էր, որ էր
այս: Կ'ուզէր 1. որ Եւրոպայի լեզունը, այսին-
քըն ուսանողներուն զինեալ խումբը զնքերին
ձգեն և ցրուին: 2. գաղտնաբերութե ժողովը-
ները (քուսիները) ցրուին, որ ամէն պատամ-
բութեան խորհուրդ անոնց մէջ կ'ըլլայ: Եւ 3.
խեղճ Վ իննստ ձեռնեալը սպաննողները գտնուին
և ձեռք տրուին, որ արդար պատմիւն կրեն: Եւ
սոնք չեղած քաղաքին կողմէն զօրքը ետ քաշելու
յանձնառու չէր ըլլար:

ԻՏԱԼԻԱ: Ինչիւրեւ Կէյն նիւ-ձ օրագիրը Վիլ-
իայի Վեհապառքէն գրուած գրեթէ անհերք
կ'ըսէ որ, Բալեար Բալեարի կամք մը կը յըջու-
նէ Եւրոպայի թագաւորին երկրորդ տղան Վիլիսի

Թագաւոր ընդունուելու, ազատ սահմանադրական
կանոններով: Պատէն ծովապետը Վ իննստիւ ծով-
պետը ֆլանսըրը նաւատորմի ծովապետէն
թուղթ առեր է. որ կը ծանուցանէ եղբւր թէ Վ.
Վիլիսի հրամանատարը Վ իննստի առաջ կեցող
աւտոբիւսի նաւատորմի ծովապետին իմա-
ցուցեր է որ, թող պիտի չոյս իրեն որ Վ իննստի
վրայ պատերազմական յարձակում մը ընէ: Եւստ-
անցի նաւատորմին է երեք ֆլանսը, երեք պրի-
վեց մեծ զէնք, և տասն և երկուք ալ ջալ ընկե-
րութեան նաւերէն: Վ իննստի չորս զին թագաւո-
րական զօրքը բռնած են. որ սիւլիւսացի հետ պո-
տերազմի մը բռնուեցան, բայց ետ դառնալու և
Վ իննստի մէջ պատգամաւորութե բռնադատուեցան:
Կըլեյն կառավարութիւնը զօրաւոր միջոցներ ի
գործ գնելու վրայ է Բալեար քաղաքը պաշտպա-
նելու համար: Եւստան Եւրոպայի գլխաւոր
քաղաքն է: Վ իննստէն մեծ է. և Վիլիսի հիմա-
ռան կառավարութեանը մայրաքաղաքն է:

ԹՕՍԲԱՆԱ: Ի իննստի հսկողները Վ ին-
նստին ձամբով մը օրագիրը Բալեար քաղաքը
հետեւեալ լուրը կուտայ:

Երեւի քաղաքացիներէ և եկեղեցականներէ և քա-
ղաքական կառավարութեան խորհրդականներէն և
վաճառականութեան ատենանին խորհրդականներէն
չատ բաղմունքին քաղաքին մայր եկեղեցին մօլ-
վեցան, նախագահին էր քաղաքին զօրակալը
(Կոմսըրը), և Վ. Կոմսըրը մէկ ատենա-
խօսութեան մը ըրաւ ասոնց առաջ, քաղաքին ներ-
կայ վեհապառ վրայ: Բալեար. կրօնքն ալ բնութիւ-
նըն ալ մեղ կը խրատեն, որ մեր պահպանութեանը
մեկը ուշադիր ըլլանք. որովհետեւ կառավարու-
թիւնը մեղ աչքէ հանած է: Ինչու համար աչքէ
հանելուն պատճառը չի զուցեր. և որովհետեւ
վեհապառացի աչքէ խնայուել պատճառը ապագայ
բութիւն հանելն էր, Վ. Կոմսըրը ասոր
տամբութեան գործը և արգիւնքը մէջ բերելով նոր
պատգամութիւն հանելու պատճառի մը պէս կը
յըջընէ. և կրօնքի և բնութեան անունները լի ի-
րեն ըսածին ուժ տալու համար մէջ կը բերէ. որով
հետեւ կրօնքի և բնութեան սորից ցուած անձին
պաշտպանութիւնը օրինակ որ իշխանի գեմ հնազան-
դութիւն չի պարտաւորել. մահաւանդ իշխանը սի-
րել կը սորվեցնէ. որովհետեւ մեր անձը մեղնէ ա-
ւելի անիկայ կրնայ պաշտպանել: Բայց իշխանէն
գլուխ քաշելէն ետքը ընելու բաներին այն կը մը-
նայ, ինչ որ Վ. Կոմսըրը այս ատենախօսու-
թեան մէջ ըսաւ, այսինքն հասարակութեան ըն-
չից և անձանց պատգամութեանը վրայ հակելու հա-
մար յատուկ ատենան մը կաղմել: Եւստանց կա-
պալքէ որ իննստից ինչ գտնաւորներն են գրի
առնեն, և յատուկ պատգամաւորով ճիւղեց խոր-
հէն մեծ դքսին ներկայացնելու. և նախարարնե-
րուն հասկըցնելու: Թէ որ ըստ մեծ դքսը այս
պատգամաւորները ընդունին և խնդիրները կա-
տարէ նէ՝ ամէն մարդ պարտաւոր կ'ըլլայ. չէ նէ՝ պատ-
գամաւորները ետ դառնալով եղածը տողգ պատ-
մելէն ետքը իննստից ալ իրենց պահպանութե-
ան համար իրենց յարմար գտած միջոց ի գործ
պիտի դնեն: Եւստանցի գործերին այն պիտի ըլ-
լայ որ բոլոր Եւրոպայի կառավարութեան արքա-
նիքներուն յայտարարութիւններ պիտի իրեն:
Եւրոպայի ինչ ալ ասոր խօսածներուն օգնութիւն
ըրաւ. և հոն ժողոված բոլոր քաղաքացիք հաւա-
նութիւն տուին:

Ինչիւրեւ այս էր: Իրենք միշտ հաւատարմա-
կի կենան թագաւորին մեծ դքսին և անոր տանը, և
անկէց բնաւ պիտի չի դառուին. որ իրենք սահ-
մանադրական կանոններով կառավարէ. բայց կը
խնդրեն որ անցած յանցանքներուն համար թէ
վեհապառներուն և թէ քաղաքացիներուն կատարեալ
ազատութիւն տրուի. նախարարները արտաքին կար-
գի կառավարութեան կերպը վերցնեն, սովորա-
կան կերպը բռնեն. վստահութեան արժանաւոր
մէկ կառավարիչ մը խրկուի իննստ. չէ նէ իննս-
տից իրենց մէկ առժամանակեայ կառավարութի-
ւն կը հաստատեն: Եւրոպայի պատգամաւորները
այն ալ պիտի ծանուցանեն որ, այս ինչիւրեւ
չընդունուին նէ՝ իննստից ալ իրենց խելին կրա-
րած կերպը պիտի բռնեն: Եւստանց ճիւղեց
երթաւոր պատգամաւորները ընտրելու նստան:
Եւստանց 4 ին վերջիցեալ օրագիրը կ'ըսէ.
պոստ ժամ 4 1/2 ին իննստից ճիւղեց իրեն
պատգամաւորները նորէն իննստ դարձած ըլլա-
լով հանապազօր ժողովին պաշտոն եկան. ուր ան-
համար քաղաքութիւն ժողոված էին: Ժողովին
անդամներուն մէկը և քաղաքին զօրակալը Վ.
Եւստան ըսաւ. գտնիք, հասարակութեան խնդիրը
կառավարութեան և նախարարներուն ներկայացու-
ցինք, մեծ դքսը խնդիրներին ամէնքն ալ ըն-

դունեց. և մեկը ալ քաղաքիս կառավար ընդցինք
Վ. Կոմսըրը. բայց տեսնելով որ ասոր այս
պաշտոնիս հասնելուն ծանր արգելքներ պիտի ըլ-
լան, աչքերնիս դրինք Վ. Սոնդանը ինչ քոֆէսորին
(գասաւորին) վրայ. կառավարութիւնն ալ հաճե-
ցաւ անիկայ մեղի շնորհելու: Վ. Սոնդանը ինչ
ընդունեց այն պայմանաւ որ ժամանակին պարագայի-
ցը համեմատ քաղաքական կառավարութեան պահա-
պան զօրքը (Կոմսըրը Դոմէրը) շտապելու կա-
րող ըլլայ. արգելքին պահպան զօրքը կարգադրէ և
ուրիշ բարեկարգութիւններ ընէ:

Հասարակութեան շտապ միջոց Վ. Կոմսըրը
յին կ'ուզէր կը պահպանէ. բայց ետքը ամէնը միա-
բանեցան Վ. Սոնդանը ինչ ընդցին. որ հիմայ
Ի իննստ կը գրանուի: Եւստան իննստ նորէն թոս-
քանայի իշխանութեան տակը մտաւ:

ՁՈՒՅՑՑԵՐԻ: Գերմանիայի կեդրոնական իշ-
խանութեան կողմէն Օուիցերի գեղապետութիւն
կեցող Վ. Ռալֆ, հէլլիտան գաղապարութեան
ուղղիչ ատենին մէկ ծանուցական գիր մը տուաւ.
որուն միտքն է այս: Գերման ժամանակը Հեք-
րին և ընկերներուն ապագայութեան հանել և
բան մը չի շահելուն վրայ Պատէնի դքսութե երկ-
րէն փոխադրուելու շտապ Օուիցերիի սահմաննե-
րը պատարարեցան: Գերմանական իշխանութիւն
ները, որ այն ատենը գաղապարութիւն էին, բնաւ
ատենց դուռն արուելը չի պահանջեցին, և չոյսն որ
զուիցերը այս փոխադրուելու ապագայութեան ի-
րենց երկրը չընդունին. որպէս ժամանակ որ ա-
սոնք այն երկրները հանգարտ կը կենային: Բանն
այն է որ ասոնց ալ հանգարտ կենալը խիստ քիչ
ժամանակ ըլլայ. անանկ որ բնաւ հանգարտ չի կե-
ցան ալ կրնանք ըսել: Իրենց խորհրդականները
շարունակ կը բանեցնէին, գիրքերին Գերմանիայի
հարաւային արեւմտեան երկրները սրբաւորելէն չէր
գաղաքեր. և իրենց գրուածներով հասարակու-
թիւնը ապագայութեան կը յորդորէին: Եւստ-
անց գրեցն ետքը Վ. Ռալֆ, Օուիցերիի կառավա-
րութեան այս խնդիրները կ'ընէ:

1. Օուիցերիի որ գաւառներուն մէջն որ այս
ապագայութեանը միտքանած են, և անկէց կ'անցնին
Գերմանիայի խորհրդութիւնը խառնուել, այն տե-
ղերը աղէկ հասարակութեամբ փոխադրուին, յան-
ցաւորները և անոնց գլխաւորները գտնուին և
պատմուին:

2. Փոխադրուելու ապագայութեան զէնքերը ձեռ-
ուրծուն առնուի անիկային. և թէ որ երկրին
կանոնները ատենը Օուիցերիէն դուռն հանել չեն
ներեր նէ, գտնէ Գերմանիայէն հեռու տեղեր ա-
սոնց բնակարան ցոյց տրուի. և տեղեւոր քոֆէսորին
ապագայութեան որ ասոնց վրայ աչքը բանայ:

3. Օուիցերիի կառավարութիւնը բացայայտ
կերպով թող ծանուցանէ թէ ինչ երաշխաւորու-
թիւն պիտի կրնայ տալ մէկ մըն ալ ասանկ բան չըլ-
լաւուն, որ Գերմանիայի նոր հաստատուած և կար-
գաւորուած ազատութիւնը պիտի խանգարեն և
տակն ու վրայ ընեն:

Գերմանական կայսերութե փոխանորդը Օու-
իցերիի թշնամի չէ. օրինայ և քաղաքականութե
թշնամիներուն թշնամի է. և արգելքին իրաւանց
գաղապարութեան գեմ զնքը պարտական կը
սեպէ զօրաւոր միջոցներ ի գործ գնելու. թէ որ
Օուիցերիի կառավարութիւնը վերջիցեալ խոր-
հիրներուն հաճելի ձեւով պատասխան չի տայ նէ:
Պրեզիտ. 4 Կոմսըրը 1848:

Գ. Ռալֆ:

— Ի իննստի օրագիրը հսկողները 6 ին հրա-
տարարած թերթին մէջ կ'ըսէ: Մահաւանդութե
ներսուտ վրայը Եւրոպայի կառավարութեան տը-
նօրինած խիստ կարգադրութիւնը տակաւին մեղ-
մացած չէրեւիր: Աստեղիք Մառնալը Գիլիսի
սահմանադրութեան քանի մը խումբ խուսափ զօ-
րքեր ընցուց: Սոնդայի քով 5000 զօրքով բաղկաց-
եալ բանակ մը կաղմեց. Բոմբի գաւառը և Վա-
րէզ և Վալանս վեհապառքերը պաշտպան օրէնքի
տակ դրաւ. և Սիլան և բոլոր Եւրոպայի մէջ
սիրող տակաւին զինուորական օրէնքն է:

Շաֆֆուզէն ալ կը գրեն որ՝ աւտոբիւսի և պա-
վարիայի զօրաց խումբերը սահմանադրութեան
կը մօտենան. և 500 պառլամենտի ինչին հասած
են. որ Շաֆֆուզէն միայն հինգ ժամու ծանա-
պարհ հեռու է: Գոնդարանի կողմէն ալ աւտո-
բիւսի և պառլամենտի զօրք կան: Եւստանց Գեր-
մանիայի օրագիրները օր աւուր վրայ Օուիցերիի
համար խօսուածքներուն ոճը կը ծանոցանեն. և
կեդրոնական իշխանութիւնը կը գրգռեն որ Օու-
իցերիի հետ խառնութեամբ վարուի: Բայց Ռա-
լֆիք Մառնալը Գիլիսի համար գրած պաշար-
ման օրէնքը մինչեւ հիմայ ուրիշ գաւառներու վը-
րայ բանեցուցած չէ. և յատկապէս Ռալֆ գաւառ-

